

Acta

Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni

2017
roč. 9/č.3

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

O DVOU DEKÁDÁCH PŮSOBNÍ FAKULTY POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UNIVERZITY MATEJA BELA V BANSKÉ BYSTRICI: ROZHovor S DOCENTKOU JANOU LASICOVOU

Daniel Tichý*

Jedním z pilířů moderního vysokoškolského vzdělávání v éře samostatného Slovenska je banskobystrická Univerzita Mateja Bela (UMB). Pod jejími křídly působí celkem šest fakult včetně Fakulty politických věd a mezinárodních vztahů (FPVMV). Ta se takřka okamžitě od svého vzniku v roce 1995 stala institucí významně se podílející na zrodu a směřování nové generace slovenských diplomatů a expertů v oblasti zahraniční politiky. Zároveň se fakultě podařilo vypracovat se v průběhu času na přední výzkumné pracoviště v oborech mezinárodních vztahů, politologie, evropských studií a bezpečnostních studií.

„Více jak dvě desetiletí úspěšného fungování naší fakulty jsou orámována přítomností řady vynikajících akademiků jako prof. Ivanička, prof. Azud, prof. Kulašik a dalších, kteří zde působili od samotného začátku, i když už dnes mnozí z nich nejsou bohužel mezi námi,“ ocenil odkaz zakladatelů fakulty doc. Jaroslav Ušiak, současný proděkan pro mezinárodní vztahy a vztahy s veřejností. „Není pochopitelně možné vyjmenovat na tomto místě všechny vyučující. Uvedu však alespoň jeden příklad – a tím je paní docentka Jana Lasicová, která na fakultě strávila bezmála dvacet let,“ poznamenal Jaroslav Ušiak. A právě s docentkou Janou Lasicovou jsme si povídali o minulosti a současnosti FPVMV.

Doc. PhDr. Jana Lasicová, PhD. (1946) je slovenská filozofka a expertka na mezinárodní vztahy a bezpečnost. Vystudovala filozofii na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě. Je autorkou a spoluautorkou mnoha odborných článků a knih zabývajících se problematikou mezinárodních vztahů a bezpečnosti – příkladem z poslední doby je publikace *Bezpečnosť ako kategória* (2013, vydavatelství VEDA). V současnosti působí na pozici externí spolupracovnice na Fakultě politických věd a mezinárodních vztahů Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

* * *

Paní docentko, co bylo hlavním důvodem pro vznik fakulty v polovině 90. let? Jaká byla tehdejší společenská objednávka?

Bylo nutné zřídit školu, která by pokryla potřebu obměny ve slovenských diplomatických sborech, kde většinu tvořili buď komunisté, nepřátelští vůči novému režimu, anebo lidé, co nebyli kariérami diplomaty. Toto bylo zájmem Mečiarovy vlády, který se ve stejný čas protnul se snahou nové univerzity (Univerzita Mateja Bela byla založena v roce 1992) rozšířit své zaměření. Vedle toho byla v daný

---

*Mgr. Daniel Tichý, Katedra politologie a mezinárodních vztahů, Fakulta filozofická, Západočeská univerzita v Plzni, dtichy@kap.zcu.cz.

okamžik k dispozici krásná budova, na jejíž rekonstrukci poskytla slovenská vláda finanční prostředky. Je však třeba říci, že Mečiar ani nikdo z politiků, co nastoupili po něm, do konceptu fakulty nezasahoval. Na toto téma se vypráví různé informace, ale nejsou pravdivé. Fakulta byla od začátku svého působení nezávislá na vládnoucích politických kruzích.

S kolegy jste se pustili do náročného úkolu postavit studijní programy fakulty takřkajíc na zelené louce. Jak s odstupem více jak dvaceti let vzpomínáte na tyto začátky?

První etapu vývoje fakulty charakterizovalo utváření a stabilizace předmětové skladby. Jako průměr mě napadá termín z hudební vědy – toto období bych nazvala partiturou. Vědělo se přibližně, co se má hrát, jaký obsah, ale jak, kdy a s kým, to se muselo dořešit. Já hned jako filozof dostala na starosti teorie a potom i metodologii, protože bylo jasné, že každý nový vědní obor potřebuje mít předmět, systém, terminologii a metodologii. Otázkou bylo: z čeho to celé stvořit? Každý z nás sháněl, kde se co dalo. Ovšem jak má vypadat samotný koncept, tedy které předměty se mají učit, to nikdo z nás pořádně nevěděl. V tomto směru byl klíčovým okamžikem příchod profesora Oskara Krejčího. On dal ten koncept dohromady a řekl nám: Ty budeš učit a ty to.

Bylo to hodně o lidech. Bylo nás patnáct („zakladatelů“ fakulty) a tvořili jsme velmi soudržný kolektiv. Táhl jsme za jeden provaz a nebyla mezi námi rivalita. Všichni jsme byli zhruba středního věku, už jsme si tudíž leccíms v životě prošli a všem nám šlo vlastně o totéž: že chceme společně něco dokázat a někam se posunout. Byla to výzva. Všichni jsme se vrhli na dodělání si Ph.D. anebo docentur. Ty debaty mezi námi, doktorandy, kterým bylo kolem čtyřiceti let, na to nesmírně ráda vzpomínám. Bylo to krásné období. A myslím si, že náš tehdejší entuziasmus cítili i studenti.

Jaký byl vlastně zájem o studium na nově vzniknuvší fakultě?

Obrovský. Hned v prvních letech se přihlásilo zhruba 1000 studentů a mohli jsme jich vzít jen osmdesát: šedesát na studijní program Mezinárodních vztahů, které se v té době učily pouze u nás, a dvacet na Politologii. Kritéria pro přijetí byla velmi přísná. Informace o existenci FPVMV se rychle roznesla a následovaly roky, kdy se hlásilo i 1500 studentů! Dovedete si představit, jak dlouho ty přijímačky musely trvat, bylo to skutečně velmi náročné. . .

Fakulta se v první fázi činnosti bryskně etablovala na slovenské vysokoškolské scéně. Které kroky nastaly potom? Jak její rozvoj pokračoval s nástupem nového milénia?

Měli jsme stále chuť a odhodlání posunout fakultu ještě dále. A už jsme mohli spojit síly s našimi prvními doktorandy, kteří byli velmi nadšení a tlačili nás do množství aktivit. Obecně vzato, fakulta se stabilizovala a my jsme se mohli rozkročit a vydat se na cestu specializace. Byly otevřeny nové obory – Veřejná politika a veřejná správa s cílem připravit kvalitní odborníky pro státní administrativu a Evropská studia, která vznikla v akademickém roce 2005/2006 coby reakce na vstup Sloven-

ska do Evropské unie a s tím rostoucí poptávkou po přípravě lidí na působení ve strukturách EU a na jednotlivých ministerstvech v rámci zvládání unijní agendy na národní úrovni.

Další směřování fakulty nepochybně také odráželo dynamický vývoj v samotném oboru mezinárodních vztahů, kdy se objevila celá řada nových konceptů a témat. Jako příklad bych uvedla Kodaňskou školu a s ní spojený trend prohlubování a rozšiřování bezpečnosti. S výukou bezpečnosti jsme začali jako první civilní škola na Slovensku. Jednoznačně to mělo souvislost s chystaným vstupem Slovenska do Severoatlantické aliance (pozn. red. – přijetí země do NATO se stalo realitou v roce 2004). Bylo potřeba bezpečnost zkonceptualizovat a osamostatnit ji v rámci mezinárodních vztahů.

V tomto směru jsem ocenila výměnu zkušeností jak se Žilinskou univerzitou, kde se věnovali krizovému managementu, tak s Akademií ozbrojených sil v Liptovském Mikuláši, na níž jsem měla možnost přednášet v letech 2002-2007. Hodně jsem se zde naučila. A dospěla jsem k poznání, že na bezpečnost je třeba pohlížet z různých hledisek, že to není jen o vojenské bezpečnosti a o bezpečnosti státu. Cenným impulsem byla také zpětná vazba od našich studentů, co se vraceli ze stáží v cizině, ale i od zahraničních studentů mířících k nám na fakultu. Jednou z jejich připomínek byl například dotaz, proč se nezabýváme environmentální agendou v mezinárodních vztazích.

Toto všechno byly podněty, které vedly k našemu rozhodnutí soustředit se na bezpečnost jako na nový vědní obor, ovšem zabývat se jí odlišným způsobem, to znamená zaměřit pozornost nejen na vojenské hrozby, ale zejména na ty nevojenské. Samostatná Katedra bezpečnostních studií vznikla na naší fakultě v akademickém roce 2006/2007.

Rovněž jsme spolu s dalšími kolegy založili už v roce 1998 recenzovaný časopis Politické vedy (jeho současným šéfredaktorem je doc. Jaroslav Ušiak). Periodikum bylo od roku 2017 zařazeno do prestižní databáze Web of Science. Velmi dobrý ohlas má taktéž mezinárodní konference Bezpečnostní fórum, doktorandská konference Interpolis či konference Human Forum.

Právě Bezpečnostní fórum organizované Katedrou bezpečnostních studií je příkladem úspěšného projektu na půdě FPVMV. Ohlédnete-li se zpět, co dalšího vás ještě těší?

Největší radost mám z toho, že jsme si vychovali velmi šikovné nástupce, kteří úspěšně pokračují ve zmiňovaných iniciativách, u jejichž zrodu stálo těch původních patnáct lidí. Na tuto kontinuitu jsem pyšná. Když o tom tak někdy přemýšlím, zdá se mi, že dnes někteří školitelé považují doktorandy hlavně za svou konkurenci a dávají jim to patřičně najevo a ztrpčují jim život. My jsme takto ke studentům nepřistupovali. Brali jsme je jako vlastní děti, pomáhali jsme jim, co to šlo, mohli jsme se pro ně přetrhnout. Nebyli pro nás soupeři. Myslím si, že proto má fakulta tak dobrý základ. Ze studentů, jež jsme vedli, se stali úspěšní absolventi doktorského studia, převzali po nás štafetu a dnes jsou členy pedagogického sboru. A někteří z nich působí i ve vedení fakulty.

Důkazem úspěšnosti konceptu fakulty je podle mého názoru také to, že velký počet našich bývalých studentů má dobré profesní postavení. Pracují v diplomacii, na ministerstvech, v nevládních organizacích, médiích nebo v podnicích, kde se věnují mezinárodnímu obchodu. To nejdůležitější je, že dost z nich (pochopitelně ne všichni) zůstalo v oboru. Na své absolventy jsem hrdá, těším se z toho, jaké si našli uplatnění.

V neposlední řadě jsem ráda, že se na fakultě podařilo zformovat samostatný magisterský studijní program Bezpečnostní studia a získat pro něho akreditaci.

Je naopak něco, co vás obzvláště mrzí?

Fakultě moc chybí profesor Igor Kosír. Byl obrovskou kapacitou s neuvěřitelně bohatými zkušenostmi z praxe. Byl též vynikajícím učitelem a především to byl skvělý člověk. S tím, že nás předčasně opustil (pozn. red. – zemřel v červenci 2017), se stále ještě nemůžu srovnat.

Od doby vzniku fakulta významně pokročila v procesu internacionalizace. Povedlo se nastartovat spolupráci s celou řadou zahraničních univerzit včetně českých. Na jaké úrovni, ať už v podobě oficiálních či méně formálních kontaktů, jsou momentálně ukotveny vztahy s Filozofickou fakultou Západočeské univerzity (FF ZČU)?

Celá spolupráce odstartovala prostřednictvím aktivní účasti kolegů z FF ZČU na seminářích, workshopech a vědeckých konferencích organizovaných naší fakultou. Měla jsem možnost se s nimi pravidelně potkávat a pozorovat je z pozice organizátorky konferencí, na kterých prezentovali výsledky svého výzkumu, stejně jako z pozice redaktorky již zmiňovaného časopisu Politické vedy, do něhož zasílali své odborné statě a studie. Následně se vzájemná kooperace formalizovala do podoby spolupráce v rámci projektu Erasmus a platformou intenzivního rozvoje spolupráce byla a jsou rovněž obě periodika – Politické vedy a Acta FF. Mezi oběma fakultami se podařilo vybudovat nejen vztahy na smluvní bázi, ale vzniklo i množství neformálních osobních vztahů mezi akademiky z obou pracovišť.

Za dva roky fakulta oslaví čtvrtstoletí od svého zrodu. Kde byste jí ráda viděla při příležitosti tohoto významného výročí?

Těší mě neustálý zájem maturantů o studium na naší fakultě a jsem také ráda, že počet přijímaných studentů v porovnání s prvními roky existence FPVMV dramaticky nevzrostl (v současnosti se do 1. ročníku přijímá 100 studentů na Mezinárodní vztahy a 20 na Politologii). Je totiž nezbytné, aby byl zachován individuální přístup ke studentům, a nikoliv, aby se pracovalo s jejich masami. Studenti musí být všestranně vzdělaní s vysokou mírou všeobecného rozhledu. Kromě důrazu na znalosti z profilových předmětů je neodmyslitelným předpokladem uplatnění studentů na trhu práce také jejich jazyková vybavenost.

Skutečně podstatnou věcí je pak i samotný kolektiv lidí, který byl vždy na fakultě soudržný a dokázal ji posouvat vpřed a uměl zvládat nové výzvy. I když je dnes po personální a odborné stránce výrazně jiný než ten původní z poloviny 90.

let, jeho vzájemná soudržnost a kontinuita práce a ideje mě velmi těší. Právě toto fakultě přeji, aby jí vydrželo minimálně dalších 25 let.

Přesuneme-li se na závěr rozhovoru k oboru mezinárodních vztahů jako takovému, jaká v něm v současnosti identifikujete hlavní výzkumná témata?

Tématem číslo jedna, o kterém se velmi píše a hodně se o něm hovoří, je otázka toho, jaký charakter bude mít v budoucnosti mezinárodní systém. Svět směřuje k multipolaritě, která však na rozdíl od unipolarity a bipolarity (jež tu byly předtím) nemá limity a zdá se tedy být méně bezpečným uspořádáním. Pokud nebudou takové limity stanoveny, nastane chaos a z něho se vždy rodí konflikt. V multipolaritě se navíc mění aktéři, přibývá jejich množství, což spolu s globalizací činí mezinárodní vztahy o to více nepředvídatelnými. Dalším tématem, které považuji za důležité, je problematika vymahatelnosti mezinárodního práva a dodržování pravidel v rámci mezinárodního systému. A už jsme u Kanta. Pravidla se dodržují tehdy, pokud existuje morálka. Já jsem kantovský filozof, takže vždycky vidím ten závěr v morálce – že musí chtít lidé, ne stroje nebo ekonomika.

Zmínila jste Kanta, v čem především spatřujete relevanci jeho idejí a konceptů pro dnešní mezinárodní vztahy?

Upozornila bych na jeho práci s analytickými rovinami, kdy se na určitou věc díváme z různých hledisek, které sice na první pohled nemusí mít nic společného, ale vezmou-li se v potaz jejich východiska a cíle, je možné dospět k nějakému výsledku. Kantův přínos a přesah do současnosti spočívá podle mě v tom, že nám už před těmi skoro 200 lety dal recept, že není dobré se vyhraňovat pouze jedním směrem, tak jak to činili osvícenci skrze svůj neochvějný důraz na rozum a pozitivisté zase absolutní důvěrou v empirii. Nemusíme přece všichni kráčet stejným směrem a vzývat jen jedno dogma. Přesně taková mi připadne dnešní společnost, buď je někdo konzervatívec, nebo liberál, anebo komunista. Východisko vidím v pluralismu, v soužití mezi různými myšlenkovými proudy, v jejich tvořivějším používání a ve vzájemném respektu mezi odlišnými světovými systémy.

Děkuji Vám za rozhovor.